

in ta oddelek ne uporablja več dosedanje formule, temveč izreka samo, da se pritožba odbija; čujem, da tudi dva druga oddelka že postopata tako.

Referate in rešitve izdelujejo sedaj tajniki, izjemoma pripravljajo referate v težjih slučajih člani državnega sveta, po novi uredbi pa bodo redoma pripravljali referate člani državnega sveta in le izjemoma glavni tajniki.

Zapisniki se sestavljajo o plenarnih sejah, v oddelkih pa vprašanje zapisnikov še ni enotno urejeno.

Te informacije so se mi zdele potrebne za presojanje in razumevanje odločb državnega sveta; pokazati sem tudi hotel, da golo objavljenje odločb iz nekaterih oddelkov, četudi dobesedno, ne bi imelo prave vrednosti, ampak da bo moral priobčevalec odločbe dopolnjevati s podatki iz razprave v oddelku, vsaj dokler se rešujejo pritožbe po starem poslovnem redu.

Naš zakon o glavni kontroli.*)

Dr. Karl Šavnik.

I.

Potreba kontrole, kako se gospodari z državnim denarjem, je tako elementarna, kakor je očitno, da gre tu za funkcijo, ki se mora na izvestni razvojni stopnji že po načelu delitve dela ločiti od uprave v ožjem pomenu besede. Za pravega organizatorja tako zasnovane kontrole lahko smatramo v bivši

*) S tem reproduciram svoje predavanje v društvu »Pravniku« z dne 24. marca in 11. aprila t. l. Takratni tekst sem tu spremenil le toliko, 1.) kolikor tehnika izražanja napram bralcu zahteva ali dopušča drugo, zlasti krajšo formulacijo, 2.) da sem izločil nekatere detajle ali jih zamenjal z drugimi, ki sem jih spoznal za značilnejše, 3.) da sem izkoristil priliko revizije za stilistične retuše. — Uporabljal sem: A. Wagner, Hand- u. Lehrbuch der polit. Oekonomie, IV. Finanzwissenschaft; Mischler - Ulbrich, Oesterr. Staatswörterbuch (čl. Staatshaushalt); Anträge betr. die Organisation u. Reform des Rechnungsdienstes, ki jih je predložila l. 1914. t. zv. Kommission zur

avstro-ogrski monarhiji prosvitljeni absolutizem, dasi segajo historični sledovi mnogo dalje nazaj in bi jih brez dvoma našli tudi v drugih državah. Svoj moderni relief pa je dobil postulat samostojne kontrole na evropskem kontinentu s prehodom k novodobnemu parlamentarnemu režimu. Ako je odobritev budžeta ena glavnih prerogativ ljudskega zastopa, je jasno, da mora ta tudi iz prestižnih ozirov — ne glede na stvarne razloge — bolj kot vsak drugi skrbeti za to, da se izpolni njegova volja, kakor je izražena v finančnem zakonu in v budžetu. Tako je povsem naravno, da je ni, mislim, novodobne ustave, ki bi ne bila uzakonila te pravice parlamenta. Temu vzgledu sledi tudi naša država, ki določa v 2. odstavku 113. člana: »Istočasno s proračunom se predloži narodni skupščini v vpogled in odobritev tudi zaključni račun poslednjega minulega leta.¹⁾

Če pa sledi iz tega, da je kontrola v zadnji in najvišji instanci po svojem bistvu in zgodovini vedno stvar parlamenta, je po drugi strani jasno, da potrebuje ta že iz tehničnih razlogov organa, ki mu olajšuje izvrševanje kontrolne pravice ali katerega direktno pooblasti, da v širših ali ožjih mejah me s t o njega vrši kontrolo, s pridržkom seveda, da ostane končna, t. j. politična beseda vedno njemu. Tudi to vprašanje je v naši ustavi že načelno urejeno in sicer v čl. 118., ki določa v prvem odstavku: »Za pregledovanje državnih računov in nadziranje nad izvrševanjem državnega proračuna... obstoji glavna kontrola kot vrhovno računsko sodišče«, in v 7. odst. detajlira funkcije »pregledovanja in nadziranja«; v odst. 2. — 4. in 6. so rešena nekatera temeljna organizacijska in kompetenčna vprašanja, odst. 5. pa se glasi: »Natančnejše določbe o

Förderung der Verwaltungsreform na Dunaju; Gesetz vom... — — — betr. den k. k. Staatsrechnungshof in motive k temu osnutku iz tiskanih materialij bivš. najv. rač. dvora na Dunaju (letnica ni navedena, iz zelo instruktivnih motivov je pa sklepati, da je delo iz poslednjih let predvojnne dobe); Referentenbericht dem Staatsrechnungshofauschusse des Abgh. vorgelegt von A. Schwab, ki je z naslovom Die Stellung und der Wirkungskreis des Staatsrechnungshofes in Oe. izšel tudi pri Manzu (1897).

¹⁾ prim. čl. 118., zadnji odst., ustave.

sestavi, pristojnosti in postopku glavne kontrole se predpišejo s posebnim zakonom«; končno veli 8. (zadnji) odst.: »Zaključni državni računi se predlagajo narodni skupščini s pripombami glavne kontrole.«

Posebni zakon, ki ga je bil obljubil član 118. ustave, je bil sklenjen v seji narodne skupščine dne 17. maja 1922, sankcioniran dne 30. maja 1922, razglašen v Služb. Novinah z dne 10. junija 1922, br. 125,²⁾ je stopil v veljavo mesec dni po razglasitvi ter je predmet te razprave. Preden ga kritično pojasnim, je treba, da se zedinimo za nekatere osnovne termine. Kakor vsaka druga tako predpostavlja tudi kontrola držav. gospodarstvenega poslovanja, da se vodijo zapiski o premembah stanja in zaključujejo v izvestnih periodah in po izvestnih načelih. Preskušnja teh zaključkov (računov) na njihovo skladnost z dejstvi, na njihovo kalkulatorično in številčno pravilnost, dokumentarično popolnost in pristnost itd. je prvotna naloga kontrolnega poslovanja in se imenuje računska, pa tudi blagajniška kontrola. Obrača se naravno proti onemu, ki daje račun in ki je lahko blagajnik sam, ali pa specialni organ, ki je dodeljen blagajniku v to svrhu. Pri nas so to od uvedbe poštnega šekovnega prometa le še deloma davčni uradi, iz večine pa tkzv. rač. oddelki. Seveda je praktično stvar lahko urejena tako, da se računi vrhovnemu kontrolnemu organu ne predlagajo neposredno, marveč po vmesni inštanci. Tako je n. pr. po avstrijskih predpisih predlagalo račune za finančno upravo finančno deželno oblastvo in je bilo s tem ipso facto tudi prvi kontrolni organ računodavcev v tehničnem pomenu, dočim je preostala vrhovni kontrolni instanci le superkontrola. Na ta način se je odgovornosti za polagalca računa pridružila soodgovornost predlagalca, toda le v njegovi lastnosti kontrolnega organa. V bistvu pa gre tudi pri taki uredbi za kontrolo računodavca.

Če bi pa za računsko kontrolo našli vse polno analogij v privatnem gospodarstvu, je karakteristična za kontrolo v državnem gospodarstvu druga naloga, h kateri preidem sedaj. Znano je, da državna blagajnica ne sme izvršiti nobe-

²⁾ Ur. list pokrajinske uprave za Slovenijo dne 28. julija 1922, št. 248.

nega izplačila, ako ni prejela od v naprej določenega oblastva t. zv. n a r e d b o d a v c a, nakazovalca ali nakazujočega oblastva (ordonnateur, anweisende Behörde) plačilnega naloga ali nakazila. Z računsko kontrolo, ki se po svojem bistvu omejuje na konstatacijo, ali in kako se je nakazilo izvršilo, torej stvar ni opravljena, marveč je treba še ugotoviti, ali je bilo nakazilo samo v redu, v prvi vrsti seveda, ali je naredbodavec izdal nakazilo v mejah ustavno dovoljenih kreditov in finančnega zakona, potem pa tudi, ali je bilo nakazilo v skladu z drugimi zakoni, ki so v zvezi z nakazilnim poslovanjem n. pr. s predpisi o državnih dobavah itd. Mogoče je pa raztegniti kontrolo nad naredbodavci tudi na to, ali so gospodarili e k o n o m i č n o. Da morajo do izvestne meje paziti tudi na številčno pravilnost, je samoobsebi umevno, če tudi v to svrho običajno uporabljajo posebne organe (računovodstva). Kontrola v ti smeri gre naravno proti n a r e d b o d a v c u in se navadno nazivlje upravna kontrola. Jaz rabim izraz n a k a z i l n a kontrola, ker se mi zdi terminus upravna (administrativna) kontrola pripravnejši za drug pojem, s katerim bo tudi še operirati.

Kot tretja in zadnja vrsta kontrole po kriteriju svoje naloge se navaja t. zv. d r ž a v n a ali u s t a v n a, tudi p o l i t i č n a kontrola, ki se izvaja proti tistemu, ki je p o l i t i č n o odgovoren za državno gospodarstvo, To more biti po vsej priliki le finančni minister, kontrolna instanca pa parlament. Ako se vzame stvar natanko od te strani, proti navedbi ustavne kontrole v ti zvezi ni ugovarjati. Pravzaprav pa gre za s t o p n j o kontrole. Ker se dalje z ustavno kontrolo običajno misli kontrolno poslovanje onega organa, ki v smislu prejšnjih izvajanj kontrolira za parlament ali mesto njega, a se kontrola v tem pomenu utegne izvajati direktno tudi proti nižjim organom in ne samo proti finančnemu ministru — ravno naš zakon je klasična priča za to — se bom z ustavno kontrolo rajši pečal na drugem mestu.

Po načinu — ali morda pregnantneje — po tehniki kontrole razlikujemo preventivno in detektivno kontrolo. Dočim je računska kontrola po svojem bistvu detektivna, je razlika zelo važna na polju n a k a z i l n e kontrole.

Naredbodavca mi je moči evidentno nadzirati ali tako, da vežem že izvršitev nakazila na pritrldilo (vizum, kontrasignaturo) kontrolnega organa, ali pa tako, da se omejim le na preskušnjo že izvršene nakazilne odredbe. V prvem primeru pravimo, da je kontrola preventivna ali »ab ante«, v drugem, da je detektivna ali »ex post«. Prva skuša torej nekorektnost in zlorabo direktno zabraniti, druga le indirektno s tem, da računa z moralčnim vplivom represivnih odredb, ki prete malomarnemu ali doloznemu naredbodavcu. Glavni boj, ki se bide glede kontrolstva v literaturi in praksi, se tiče baš vprašanja, kateri teh dveh vrst je dati prednost. Ne more se reči, da je že definitivno dobojevan. O tem bo še govoriti.

Kontroverza »ab ante« ali »ex post« se često obravnava v zvezi z vprašanjem državno pravnega stališča kontrolnih organov ali se celo spaja ž njim. Brez dvoma sega eno zelo globoko v drugo. Jasno je, da je preventivna kontrola tem efektivnejša, čim neodvisnejša je od uprave, nič manj pa tudi, da se naglavni grehi, ki se očitajo preventivni metodi, namreč da komplicira poslovanje in zmanjšuje čut odgovornosti, utegnejo pokazati v posebno ostri luči, dá, pravzaprav šele pojaviti, če je preventivna kontrola v rokah neodvisnega organa. Teoretično pa ni brez vrednosti, da se pojmi ločijo že radi tega, ker je moči dober del kontrolnega poslovanja uspešno anticipirati po administrativnih oblastvih. To nam najbolje kaže bivša avstrijska praksa. Konkreten primer sem že navedel, ko sem omenil, da je izvrševalo finančno deželno oblastvo računsko kontrolo. Tudi na polju nakazilne kontrole se pa da administrativno marsikaj doseči, kakor bomo še videli.

Baš vso kontrolo, ki se izvršuje že po upravnih organih samih, bi pa jaz imenoval administrativno kontrolo in jo stavil v nasprotje z ustavno kontrolo. Kako je óna organizirana, je samo tehnično, ne pa pravno vprašanje, ker je z administrativnim značajem oblastva, ki izvaja kontrolo tudi že dan njegov značaj kot kontrolni organ.

Tem večjega pomena je stvar pri t. zv. ustavni kontroli. Na dlani je, da je njena uspešnost v prvi vrsti odvisna od državno pravnega stališča, ki ga zavzema dotični organ. Izven diskusije je danes, da mu móra biti zasigurana neod-

visnost od uprave. Ako izvzamem nekatere nemške partikularne države — govorim na osnovi svojih pripomočkov, ki ne segajo do zadnjega dne; morda se je med tem i v teh državah že kaj spremenilo — je to načelo danes povsodi tudi praktično pripoznano. Različnost se pa začenja pri vprašanju, kako naj se kontrolne instance kljub svoji neodvisnosti utelesijo v državni organizem, kar je seveda potrebno, ker se sicer tudi tu začne anarhija. Ta različnost je naravno zelo velika, ker igrajo poleg stvarnih tudi historični, politični in nacionalni momenti važno ulogo. Najbolje se mi zdi, ako ločimo po državno pravni odgovornosti, in s tega stališča najdemo te-le tipe:

1.) da je kontrolna institucija direktno organ parlamenta, kakor v Belgiji, kjer se člani računskega dvora postavljajo za 6 let z volitvijo po parlamentu, ki jih vedno tudi lahko odpokliče. Nekaj podobnega je bila avstrijska komisija za kontrolo državnih dolgov, in v bistvu spominja na to tudi angleško pravo, dasi je šlo to tudi v tem oziru po svojih lastnih potih;

2.) da uživajo odločilni organi sodniško neodvisnost; to je francoski sistem, ki je sprejet tudi pri nas v zakonu izrečno, čeravno morda ne čisto srečno izražen (čl. 1.);

3.) da je kontrola odgovorna v isti meri kakor najvišja upravna oblastva ali z drugimi besedami, da je šef podvržen ministrski odgovornosti v smislu ustave. Tako je bila stvar urejena v bivši monarhiji, le da v Avstriji ni bila konsekvntno izvedena.

Da posnamem: ločim

- 1.) po nalogi: računsko in nakazilno kontrolo,
- 2.) po tehniki: preventivno in detektivno,
- 3.) državno pravno: administrativno in ustavno kontrolo.

S tem zaključujem dogmatični uvod. Treba je pa še nekaj historičnih opazk, ker so bile pri nas do zenačenja tudi na tem polju velike regionalne različnosti in je torej vrednost novega zakona odvisna tudi od tega, ali je znal ne samo odstraniti neenakomernosti, marveč jih tudi spojiti v boljšo organično enoto.

V bivši Avstriji je opravljal ustavno kontrolo tkzv. najvišji računski dvor, ki je bil ustanovljen s ces. naredbo z dne 21. novembra 1865 št. 140 drž. zak., in tak, kot ga je zasnovala ta naredba — delo grofa Mercandina — ostal prav do prevrata. Izplača se še danes, da si institucijo bliže ogledamo. Razvil se je bil najvišji računski dvor po mnogih zelo poučnih reorganizacijah iz t. zv. dvorne računske kamore (Hofrechnungskammer), ki je bila postavljena leta 1761., in je posloval kot »samostojno oblastvo, ki je bilo vladarju neposredno podrejeno, od ministrstev neodvisno in je s temi ranžiralo na eni stopnji«. Notranja organizacija mu je bila kolegialna. Področje je obsegalo 1.) sestavljanje državnega zaključnega računa, ki je bilo torej poverjeno kontrolnemu organu, ne pa finančnemu ministruv kakor pri nas in v drugih državah; 2.) kontrolo vsega računskega, blagajniškega in nakazilnega poslovanja — izvzemši gestijo državnih dolgov, katero je nadzirala t. zv. komisija za kontrolo državnih dolgov³⁾ — in sicer v smeri ustavnosti, zakonitosti in smotrenosti; 3.) pravico iniciative in sodelovanja, kar se tiče normativnih računskih in blagajniških predpisov.

Kontrola se je izvajala vseskozi detektivno, bila je pa prvič spopolnjena z zelo razvito administrativno kontrolo. V vse podrobnosti, zlasti v organizacijo t. zv. strokovnih (cenzurnih) računskih oddelkov, katerih izključna naloga je bila ravno administrativna kontrola, se tu ne morem spuščati. Prezreti pa ne smem administrativne nakazilne kontrole. Omenil sem že prej, da se je v bivši Avstriji na polju kontrolstva mnogo eksperimentiralo, in morda je tudi za teoretika malo tako poučnih partij, kakor baš te spremembe. V poslednji fazi pred ustanovitvijo najvišjega računskega dvora, t. j. od leta 1854. do 1866., je bil položaj v bistvu ta, da je bilo državno knjigovodstvo od zgoraj (Oberste Rechnungskontrollbehörde) do doli in zlasti tudi pri pokrajinskih naredbodavcih popolnoma ločeno od upravnih oblastev in da je izvrševalo tudi preventivno kontrolo. Ces. naredba iz

³⁾ § 12. zak. z dne 21. decembra 1867, št. 141 drž. zak. in zak. z dne 10. junija 1868, št. 54 drž. zak.

leta 1866. je pa ukinila samostojnost knjigovodstev ter jih združila z nakazujočimi oblastvi tako, da so odslej fungirale le kot sestavni del teh, in sicer pod znano firmo »računskih oddelkov«. Ker se tudi niso ustanovili novi organi za izvrševanje u s t a v n e preventivne kontrole, se lahko reče, da je ta s ces. naredbo iz leta 1866. popolnoma prenehala. Ostalo pa je načelo, da mora vsako nakazilo pred izvršitvijo pasirati računovodstvo, katerega glavna naloga pri preskušnji je bila baš ugotovitev, ali se giblje nakazilo v mejah budžeta. Ako je računovodstvo smatralo, da ne, sicer ni moglo zabraniti nakazila in niti naredbodavec niti računovodstvo ni moralo apelirati na kako višjo instanco. Naredbodavec je pa vedel, da ravna na lastno odgovornost, in na čast tem in računovodstvom bodi rečeno, da se je institucija praktično vobče obnesla.

Drugi korektiv ali točneje rečeno, tehnična prednost v ustroju detektivne metode same je bila ta, da med računskimi oddelki in najvišjim računskim dvorom sicer ni bilo nobene hierarhične zveze, da so se pa le vzdrževali izvestni stiki in sicer na ta način, da je najvišji računski dvor odredjal od časa do časa l u s t r a c i j e računovodstev po svojih o d p o s l a n c i h in s tem indirektno nadziral tudi naredbodavce. Tudi s to institucijo nismo imeli slabihkušenj. Ako se upošteva še, da si je najvišji računski dvor lahko dal predložiti k izvestnim partijam zaključnega računa, ki jih je odbral po svojem preudarku, tudi vse dokumente in akte, je izven dvoma, da je cit. ces. naredba z bistrim pogledom ustvarila zelo praktično organizacijo detektivne kontrole, ki je tudi v inozemstvu in literaturi našla priznanje.

Sicer jo je pa — mislim — D u n a j e w s k i skušalboljšati še na ta način, da je opomnil ministrstva na neko staro in baje še veljavno vladarsko odredbo, ki je določala, da je za kreditna prekoračenja in nepredvidene izdatke treba sporazuma s kontrolnim organom, t. j. najvišjim računskim dvorom. Da je kljub vsemu temu bivša avstrijska kontrola včasih, zlasti na visokih mestih, tudi odrekla — v spominu so še morda znatna kreditna prekoračenja ob gradnji alpskih železnic! — je resnica. Dasi pa je bilo to pripisovati v prvi vrsti brezbriznosti parlamenta, ki je zanemarjal tudi svojo kontrolno dolžnost in

si ne vem koliko let zaključnih računov sploh ni ogledal ter s tem naravno zavajal k laksnosti, če že ne računskega dvora, pa vsaj administrativo, je vendar gotovo, da je po sprejetju ustave osnovna ces. naredba iz leta 1866. v enem oziru sama postala pomanjkljiva, namreč da je najv. računski dvor tudi potem ostal izključno odgovoren vladarju. Jasno je, da se je s tem to, kar je bilo dotlej prednost, spremenilo v velik defekt že radi tega, ker je bilo na ta način onemogočeno direktno občevanje med računskim dvorom in parlamentom in je ta za kritiko onega, če sploh, zvedel še le po ovinku preko vlade. Karakteristično za bivši avstrijski parlamentarizem je, da se kljub večkratnim poskusom, od katerih je omeniti posebno osnutek *D u n a j e w s k e g a*, ni nikdar posrečilo spopolniti te vrzeli.

V bistvu enaka je bila organizacija kontrole na *O g r s k e m* (zakonski člen 18. ex 1870, 66. ex 1880, zlasti pa 20. ex 1897). Razlike napram Avstriji so bile v glavnem te-le: 1.) predsednik je bil odgovoren po zakonu o ministrski odgovornosti, 2.) računski dvor je kontroliral tudi državne dolgove, 3.) računovodstva so imela nekoliko večjo samostojnost nego v Avstriji, kar se je izražalo posebno v tem, da so bila tudi računovodstva naredbodavcev II. stopnje v kontrolnih poslih ministru neposredno odgovorna in da so morala nakazila, s katerimi se niso strinjala, periodično posebej izkazovati naj. računskemu dvoru, torej nekak rudiment preventivne kontrole.

Za *B o s n o* in *H e r c e g o v i n o* je posloval skupni naj. računski dvor, ki je bil ustanovljen že po vzpostavi dualizma z najv. odločbo z dne 9. aprila 1868 in ki je za njegovo organizacijo in poslovanje bila s to odločbo recipirana v Avstriji veljavna ces. naredba iz novembra 1866. Ali je bilo računovodstvo deželne vlade v *S a r a j e v u* organizirano bolj po ogrskem ali avstrijskem vzorcu, v tem trenutku ne morem točno odgovoriti. Sigurno se ni niti od enega niti od drugega mnogo oddaljevalo. Sicer pa sledi iz neznatnih diferenc med tema, da je vprašanje zelo postranskega pomena.

Karakteristično za kontrolo, kakor jo je našel prevrat na ozemlju bivše monarhije, je bilo torej dvoje: 1.) da je bil vrhovni organ *u p r a v n o* oblastvo, 2.) da je bila kontrola,

lahko se reče, vseskozi detektivna. Temu nasproti je imela bivša kraljevina Srbija v svoji najvišji kontrolni instanci t. zv. glavni kontroli organ z značajem in odgovornostjo sodnega oblastva, ki je glede nakazilne kontrole poslovalo preventivno. (Zak. z dne 1. julija 1892.)

Razlike so bile torej fundamentalne, a že od vsega početka toliko ublažene, da so prečanske pokrajine s prevratom ipso facto izgubile svoje dotedanje vrhovne kontrolne organe na Dunaju in v Pešti, a nobena narodnih vlad in njih naslednic, kar je čisto naravno, ni skrbela za nadomestilo, marveč se je kontrolno poslovanje povse prepustilo računovodstvu. S tem je bila naloga naše zakonodaje izdatno olajšana: in capite ni bilo treba žrtev. Zenačenje se je pa pripravljalo tudi pozitivno. Tako so bile finančne delegacije že z uredbo od 23. marca 1919, Služb. Nov. br. 15, ki regulira njihovo področje, glede računsko-kontrolne službe podrejene stari srbijanski glavni kontroli. Bilo je to sicer nepopolno, ker se je tikalo le delegacij, ne pa tudi drugih naredbodavcev, in tudi drugače brez posebnega praktičnega pomena, ker je izostala vsaka podrobnejša uredba, ki je ravno v teh stvareh pogoj za funkcioniranje — bilo je pa principieline važnosti, ker se je v temelju začrtal nadaljnji razvoj. Druga odredba v isti smeri je bil zakon o proračunskih dvanajstinah za marec in april 1922, s katerim sta bila »nadzorstvo in pristojnost glavne kontrole (notabene tudi še srbijanske) razširjeni na vse finančne in druge naprave skladno s členom 18. ustave«. Tudi ta zakon je bil ne glede na to, da G. k. niti danes nima dovolj personala, da bi se pečala z nami, že zaradi tega le bolj akademične vrednosti, ker ji je ostalo slej ko prej nejasno, kako naj se uveljavlja kontrola po srbijanskih predpisih, ki pri nas niso publicirani; moralo bi bilo takoj priti do komplikacij, ako bi bila G. k. n. pr. hotela obesiti enemu naših uradnikov svoj katedralni proces. Važnejše kot oba ta poskusa so pa premembe v delokrogu naših računovodstev. S sklepom min. sveta z dne 30. decembra 1919, Sl. Nov. br. 20. ex 1920 je bila razširjena na vso državo večina članov zak. o državnem računovodstvu, med njimi zlasti čl. 65., ki daje blagajniku pravico, da odkloni izvršitev nakazila, ako meni, da je protizakonito ali v nasprotju s proračunom. Ker

more te pogoje po našem ustroju, posebno po uvedbi čekovnega prometa, ugotoviti samo računovodstvo, je jasno, da so dobila s tem naša računovodstva že trdnejšo pozicijo. Ravno omenjeni sklep min. sveta je bil potem uzakonjen in sicer z zakonom z dne 22. januarja 1922., Sl. Nov. br. 41., in končno z zak. od 22. maja 1922., Sl. Nov. br. 48. razširjen v es zakon o drž. rač. s spremembami, ki so se bile med tem časom izvršile. Sicer se pa samostojni značaj računskokontrolne službe poudarja tudi v pravilniku o zedinjenju računovodstev pri delegacijah v Ljubljani in Splitu Dr. br. 56.125 (Sl. Nov. br. 115 ex 1922), ki je v njem in sicer v čl. 6., št. 2 izrečno rečeno, da je računovodstvo »u vršenju računokontrolne službe... posve nezavisno od naredbodavca II. stepena«. Ni dvoma, da smo se z vsemi temi odredbami, ki datirajo še iz dobe, preden je zadobil moč zakon o G. k., kolikor toliko približali srbijski praksi.

(Dalje prih.)

Dr. Ivan Tavčar †. — Dr. Jakob Kavčič †.

Na isti dan, 22. februarja, smo položili k večnemu počitku dra. Ivana Tavčarja in dra. Jakoba Kavčiča. Oba sta umrla iste starosti in po enako dolgi, hudi bolezni. Bila sta si ožja rojaka in dobra prijatelja ves čas življenja, oba odličnjaka po duhu in srcu, enaka v ljubezni do svojega naroda. Ali dočim je bil dr. Ivan Tavčar po vsej zaslugi pokopan z vsem sijajem, glasno objokovan od vsega naroda, — spremljalo je dra. Jakoba Kavčiča na njegovi zadnji poti le nekaj narodove elite, ki je s pritajeno bolestjo zrla v novozkopani grob.

Zakaj pa jima vendar skupno posvečamo te-le posmrtno vrstico? Zato, ker ju oba gledamo v dobi, ko sta s skupnim delom pripravljala preokret v komaj pretekli borbi za enakopravnost slovenskega jezika in si tako pridobila oba velikih zaslug vprav na polju, na katerem smo slovenski pravniki, ponajveč v društvu Pravnika, hoteli narodu priboriti pravo, ugled in boljšo bodočnost.